

ski, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Łódzki i Uniwersytet im. A. Mickiewicza) przedstawili najważniejsze elementy aktualnej sytuacji w Polsce. Ta zbiorowa prezentacja, a następnie żywa dyskusja skupiła się przede wszystkim wokół problematyki reformy gospodarzej i jej ewentualnych reperkusji społeczno-politycznych w ramach państw socjalistycznych.

Seminarium zamykało wystąpienie F. Kinsky'ego, dyrektora generalnego CIFE, *Quelle Europe, quelle société?*, spinające niejako klamrą poszczególne problemy zawarte w kolejnych referatach seminarium, które, mimo iż dotyczyły Europy dnia dzisiejszego, wskazywały na najistotniejsze sprawy na kontynencie do rozwiązania jutro i pojutrze.

Uczestnicy seminarium zapoznali się z eksponowaną w gmachu *Reichstagu* wystawą obrazującą kolejne etapy historii Niemiec, a następnie Niemieckiej Republiki Federalnej zatytułowaną *Fragen an die deutsche Geschichte*. Program seminarium przewidywał także zwiedzanie stolicy Niemieckiej Republiki Demokratycznej.

Roman Sowiński

SPRAWOZDANIE Z KOLOKWIIUM „PROBLEMATYKA POLSKA W BADANIACH NAUKOWYCH W NRD i RFN”

Dnia 23 marca 1981 r. Instytut Zachodni w Poznaniu zorganizował kolokwium poświęcone tematowi polskimi w badaniach naukowych prowadzonych w obu państwach niemieckich. Program obrad zawierał dziewięć referatów pracowników Instytutu Zachodniego i obejmował rozległe zagadnienia prac podejmowanych przez naukowców niemieckich od okresu poprzedzającego I wojnę światową do czasów współczesnych.

Obrady otworzył dyrektor Instytutu Zachodniego prof. dr Antoni Czubiński, który nakreślił program kolokwium, a także wskazał na wagę podjętej tematyki i celowość kontynuowania badań w tym kierunku. W pierwszej części obrad przedstawiono dorobek historyków niemieckich piszących o sprawach polskich w latach 1913 - 1939. Prof. dr Lech Trzeciakowski wygłosił referat *Polityka germanizacyjna na ziemiach polskich do roku 1914 w świetle badań prowadzonych w NRD i RFN*, doc. dr hab. Jerzy Marczewski omówił problem ocen formułowanych wobec polityki niemieckiej okresu I wojny światowej w kontekście spraw polskich (*Polska na tle ocen polityki niemieckiej okresu I wojny światowej w historiografii NRD i RFN*). Kolejne korespondujące ze sobą, referaty przedstawili prof. dr Jerzy Krasuski (*Sprawy polskie w latach 1919 - 1932 w świetle badań prowadzonych w NRD i RFN*) i doc. dr hab. Jerzy Kozeński (*Sprawy polskie w latach 1933 - 1939 w świetle badań prowadzonych w NRD i RFN*).

Ogólne konkluzje zawarte w referatach, charakteryzujące znaczący dorobek historiografii niemieckiej w zakresie tematyki polskiej, wykazały jednocześnie, iż w rozlicznych publikacjach z lat 1914 - 1939 obraz Polski, mimo nielicznych wyjątków, prezentowany był jednoznacznie negatywnie. Przeważały w nich tendencje rewindykacyjne i pesymistyczne oceny możliwości egzystencji i rozwoju odrodzonej państwowości polskiej.

Po wygłoszeniu pierwszych czterech referatów wywiązała się dyskusja. Pierw-

szy zabrał głos prof. dr Marian Biskup, który — podkreślając trafność ocen zawartych w referatach — zauważył, iż w dalszych badaniach niezbędne będzie uwzględnienie dorobku wszystkich ośrodków naukowych na terenie RFN podejmujących tematy polskie, a także dynamicznie rozwijającego się środowiska historycznego w Berlinie Zachodnim. Następnie głos zabrał prof. Czubiński, który po dokonaniu merytorycznej oceny przedstawionych referatów stwierdził, że należałoby poszerzyć dotychczasowe badania o prace publicystyczne. Dodał również, że w historiografii NRD i RFN zaobserwować można wyraźny wzrost zainteresowań Polską, zwłaszcza w latach siedemdziesiątych. Uzupełniając wywody A. Czubińskiego, doc. dr hab. Bernard Piotrowski wyraził pogląd, iż byłoby celowe przeanalizowanie niemieckich wydawnictw kartograficznych, które w dużym stopniu — przez deformację atlasów i map historycznych — wpływały na wyobrażenia Niemców o Polsce.

W polemice z dyskutantami, J. Kozeński i J. Marczewski wykazały złożoność zaprezentowanych problemów i wynikające stąd pewne trudności w formułowaniu ocen i postaw historyków niemieckich.

W drugiej części kolokwium wygłoszono pięć referatów. Doc. dr hab. Lech Janicki (*Problemy prawne stosunków między Polską a NRD i RFN w świetle badań prowadzonych w obu państwach niemieckich*) szeroko zanalizował niektóre akty prawne dotyczące państw niemieckich i Polski z uwypukleniem sprzeczności i niejasności w ich interpretacji. Zagadnienia te obejmowały m. in. ustalenia w kwestii granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej, układ z 7 grudnia 1970 r., a także dyskusję prawników nad sprawą granicy Rzeszy Niemieckiej z 1937 r. Kolejni referenci, dr Tadeusz S. Wróblewski (*Studia polonistyczne w NRD i RFN na tle badań slawistycznych w obu tych państwach*) i dr Michałina Boral (*Recepcja polskiej literatury w NRD i RFN*), podjęli temat zainteresowań społeczeństw NRD i RFN polską literaturą piękną, studiów slawistycznych w ośrodkach uniwersyteckich i niektórych placówkach badawczych oraz problem niemieckiej polityki wydawniczej odnośnie do tematów polskich. W następnym referacie, przedstawionym przez doc. dra hab. Zdzisława Nowalka (*Gospodarka PRL i stosunki gospodarcze między PRL a NRD i RFN w świetle badań prowadzonych w obu państwach niemieckich*) zasygnalizowano trudności i możliwości poszerzenia wymiany handlowej Polski z RFN oraz proces postępującej integracji ekonomicznej Polski i NRD w ramach RWPG. Ostatni referat wygłosił dr Bernard Perlak (*Społeczeństwo polskie w świetle badań naukowych i prasy codziennej RFN*), który przedstawił mechanizmy działania prasy zachodnioniemieckiej, jej sposoby informowania o Polsce i Polakach, a także podjął problem funkcjonowania pewnego stereotypu społeczeństwa polskiego w świadomości obywateli RFN.

Po wygłoszeniu referatów wywiązała się żywa dyskusja, zwłaszcza wokół referatów L. Janickiego i M. Boral. Oceniając stan badań nad aktami prawnymi dotyczącymi stosunków polsko-zachodnioniemieckich, dr Jan Barcz zauważył, że szybki rozwój tej problematyki, głównie w RFN, służy potrzebom aktualnej polityki zagranicznej, co w pewnym stopniu wyjaśnia ograniczone zainteresowanie tym tematem w NRD. Prof. Biskup i mgr Zbigniew Kulak podjęli dyskusję na temat nauki historii w szkołach niemieckich i niemieckiego nazewnictwa miejscowości polskich. Wyrażono pogląd, że często zdarza się, iż akty prawne wydawane przez odpowiednie organy państwowe w RFN, a w przeszłości w Republice Weimarskiej i III Rzeszy sprzeczne były z praktyką codzienną. Układy międzynarodowe i zalecenia administracji państwowej w dużym stopniu nie były respektowane i w stosunku do osób winnych nie wyciągano żadnych konsekwencji. W dalszej części dyskusji zabrał głos prof. dr Andrzej Kwilecki. Zastanawiając się nad charak-

terem studiów slawistycznych w RFN dyskutant stwierdził, iż niezmiernie interesujące byłyby badania socjologiczne nad grupami społecznymi, zajmującymi się historią i kulturą polską. Zdaniem prof. Kwileckiego, w tej materii można spodziewać się interesujących wyników, podobnie jak w kwestii badania reakcji czytelnika niemieckiego na polskie osiągnięcia literackie. Nawiązując do głosu prof. Kwileckiego, red. W. Tomaszewski zaznaczył, iż niezmiernie trudno zastosować skuteczne metody badawcze w analizie percepcji dzieła literackiego. Odnośnie do polityki przekładowej w RFN stwierdził, że niewątpliwie istnieją możliwości zainteresowania wydawców zachodnioniemieckich polską literaturą piękną pod warunkiem, że proponowane do przekładu dzieła przedstawiać będą rzeczywistą wartość. Pozostali dyskutanci, a zwłaszcza doc. dr hab. Anna Wolff-Powęska zabierając głos na temat referatu dra Perlaka wskazywali, że w badaniach naukowców polskich rzadko wykorzystuje się dorobek politologów zachodnioniemieckich w zakresie badań nad przeobrażeniami społecznymi w Polsce, czy też nad wewnętrznymi stosunkami politycznymi.

W zakończeniu doc. dr hab. J. Sobczak dokonał podsumowania dyskusji i zamknięcia obrad. Jego zdaniem, kolokwium okazało się pożyteczną wymianą myśli i poglądów naukowców poznańskich na temat studiów prowadzonych w obu państwach niemieckich, a także nad historiografią niemiecką dotyczącą Polski. Jednocześnie wykazało, że istnieje szereg luk badawczych, które wymagają podjęcia szczegółowych badań.

B. K., A. M.

Listy do Redakcji

W SPRAWIE BIOGRAMU GEN. S. MACZKA

Szanowny Panie Redaktorze!

Institut Zachodni w Poznaniu wydał w październiku 1981 r. słownik biograficzny pt. *Polacy w historii i kulturze krajów Europy Zachodniej*. Jestem autorem m. in. biogramu gen. Stanisława Maczka, zamieszczonego na stronach 281 - 282 wspomnianej książki. W trzecim wierszu tego biogramu znajduje się następująca informacja: „zm. 1975 w Londynie”. Jest to zdanie włączone przez redaktorów *Słownika* bez mojej wiedzy. W przesłanym do redakcji *Słownika* życiorysie wymieniłem tylko datę urodzenia gen. Maczka bez daty śmierci z tej prostej przyczyny, że ten zasłużony wojskowy nadal żyje. Fakt, że generał żyje, wynikał jednoznacznie z następującego zdania tekstu tego biogramu, a mianowicie: „Po demobilizacji osiedlił się w Edynburgu, gdzie obecnie mieszka”. Zdanie „gdzie obecnie mieszka” zostało usunięte z tekstu bez mojej wiedzy i zgody.

Nie wiem, z jakiego źródła redaktorzy wzięli informację o śmierci generała. Wydaje mi się celowym przeprosić w tym miejscu gen. Maczka za ten niezawiniony przeze mnie przykry błąd. Sytuacja ta nie zaistniałaby, gdyby przesłano mi korektę biogramów, czego redakcja, niestety, nie uczyniła.

Początkowo założono, że w *Słowniku* będą uwzględnione osoby już nie żyjące oraz te z żyjących, które urodziły się przed r. 1900; dlatego powstał biogram gen. Maczka, który urodził się w 1892 r. Obecnie dowiaduję się ze *Wstępu*, że redakcja zrezygnowała z założenia drugiego i *Słownik* uwzględnia wyłącznie osoby już nie żyjące. W takim przypadku nie należało publikować biogramu gen. Maczka.

Warszawa, dnia 14 XII 1981.

Wojciech Chojnacki

